

УДК 330.3

doi: 10.20998/2519-4461.2020.5.12

М. В. ЛІТВИНЕНКО, К. В. КАРПУТОВА, О. І. АЛФІМЦЕВА**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ**

В статті розглянуто сучасний стан малого бізнесу в Україні. Проаналізовано динаміку розвитку чисельності приватних підприємців за останні роки. Встановлено, що порівняно з розвиненими країнами, українське підприємництво є недостатнім і потребує значного вдосконалення, а потенціал підприємництва не може бути повною мірою реалізований в Україні через несприятливе економічне та правове середовище для ведення бізнесу. Описано основні нововведення у бізнесі та їх вплив на функціонування ділового сектору української економіки, зокрема у сфері застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг з урахуванням підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби COVID-19. У процесі дослідження виявлено позитивні і негативні тенденції та зміни, визначено перспективи розвитку підприємницьких структур. Узагальнено основні перешкоди для започаткування власного бізнесу, запропоновано варіанти їх вирішення комерційним суб'єктам. Визначено державні пріоритетні напрямки політики в галузі розвитку малого бізнесу, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Обґрунтовано пропозиції щодо підвищення ефективності підтримки та визначення стратегічних напрямів розвитку малого підприємництва в Україні. Показано, що стимулювання збільшення малого бізнесу сприятиме зростанню економіки країни в цілому, зокрема, надходження сплати податків від підприємницької діяльності ФОПів зміцнює фінансово-економічний потенціал України.

Ключові слова: малий бізнес; фізична особа-підприємець; приватний бізнес; підприємництво; економіка; тенденції; державна підтримка малого бізнесу.

М. В. ЛИТВИНЕНКО, К. В. КАРПУТОВА, А. И. АЛФИМЦЕВА**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ОРГАНИЗАЦИИ СОБСТВЕННОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ**

В статье рассмотрено современное состояние малого бизнеса в Украине. Проанализирована динамика развития численности частных предпринимателей за последние годы. Установлено, что по сравнению с развитыми странами, украинское предпринимательство требует значительного совершенствования, а потенциал предпринимательства не может быть в полной мере реализован в Украине из-за неблагоприятной экономической и правовой среды для ведения бизнеса. Описаны основные нововведения в бизнесе и их влияние на функционирование делового сектора украинской экономики, в частности в сфере применения регистраторов расчетных операций в сфере торговли, общественного питания и услуг с учетом поддержки налогоплательщиков на период осуществления мероприятий, направленных на предупреждение возникновения и распространения коронавирусной болезни COVID-19. В процессе исследования выявлены положительные и отрицательные тенденции и изменения, определены перспективы развития предпринимательских структур. Обобщены основные препятствия для организации собственного бизнеса, коммерческим субъектам предложены варианты их решения. Определены государственные приоритетные направления политики в области развития малого бизнеса, направленные на повышение конкурентоспособности национальной экономики. Обоснованы предложения по повышению эффективности поддержки и определения стратегических направлений развития малого предпринимательства в Украине. Показано, что стимулирование увеличения малого бизнеса будет способствовать росту экономики страны в целом, и в частности, поступления уплаты налогов от предпринимательской деятельности ФЛП укрепляет финансово-экономический потенциал Украины.

Ключевые слова: малый бизнес; физическое лицо-предприниматель; частный бизнес; предпринимательство; экономика; тенденции; государственная поддержка малого бизнеса.

M.V. LITVINENKO, K.V. KARPUTOVA, A. I. ALFIMTSEVA**MODERN TRENDS OF OWN BUSINESS ORGANIZATION IN UKRAINE**

The article examines the current state of small business in Ukraine. The dynamics of the development of the number of private entrepreneurs in recent years is analyzed. It has been established that, in comparison with developed countries, Ukrainian entrepreneurship requires significant improvement, and the potential of entrepreneurship cannot be fully realized in Ukraine due to an unfavorable economic and legal environment for doing business. The main innovations in business and their impact on the functioning of the business sector of the Ukrainian economy are described, in particular in the field of using registrars of settlement transactions in trade, catering and services, taking into account the support of taxpayers for the period of implementation of measures aimed at preventing the emergence and spread of coronavirus disease COVID-19. In the course of the research, positive and negative tendencies and changes were identified, prospects for the development of entrepreneurial structures were determined. The main obstacles to organizing their own business are summarized, options for their solution are offered to commercial entities. State priority areas of policy in the field of small business development, aimed at increasing the competitiveness of the national economy, have been determined. Proposals for improving the effectiveness of support and determining the strategic directions for the development of small business in Ukraine have been substantiated. It is shown that stimulating an increase in small business will contribute to the growth of the country's economy as a whole, and in particular, tax receipts from entrepreneurial activity of an individual entrepreneur strengthens the financial and economic potential of Ukraine.

Keywords: small business; individual entrepreneur; private business; entrepreneurship; economics; trends; state support for small business.

Вступ. Сучасне суспільство настигло великі зміни у роботі бізнесу. Через карантин у 2020 році багато фірм закрились, або збанкрутіло та не змогли підлаштуватися до змін. Але є ті, котрі зуміли збільшити свій дохід удвічі за допомогою онлайн продажу своїх товарів чи послуг. Більшість підприємств повністю змінило своє відношення до офлайн роботи та дорогих і не ефективних активів у вигляді офісів, бо онлайн – це нова тенденція

організації власного бізнесу.

Аналіз основних досягнень і літератури. Особливості розвитку власного бізнесу в Україні відображені у працях З.С. Варналія, В.С. Вороніна, С.Г. Дриги, В.М. Геєця, Я.А. Жаліла, О.Є. Кузьміна, О.В. Кужель, Е.М. Лібанової, Д.В. Ляпіна, В.П. Петренка та інших відомих вітчизняних науковців та економістів. Однак аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що, незважаючи на увагу різних

вчених до вивчення розвитку ділового сектору, проблеми становлення і розвиток окремих типів господарюючих суб'єктів у сучасних після карантинних вимогах, зокрема малого, вимагає подальшого дослідження. Таким чином, питання організації та адаптації малого бізнесу зараз є дуже актуальним.

Мета роботи. Дослідити сучасні тенденції розвитку малого бізнесу в Україні та визначити напрями активізації його діяльності.

Результати роботи. Бізнес – діяльність, спрямована на одержання прибутку шляхом створення, виготовлення та реалізації певної продукції чи надання послуг.

Малий бізнес – найважливіша частина ринкової економіки, яка сприяє її динамізму, активізує фінансові та виробничі ресурси, покращує темп науково-технічного прогресу, вирішує проблеми безробітного населення, а також формує економічно незалежний і стабільний середній клас.

Сьогодні держава сподівається за допомогою малого бізнесу зробити швидкі позитивні структурні зміни в економіці, подолати економічну кризу та створити умови для впровадження ринкових реформ.

Роль малого бізнесу здебільшого полягає у вирішенні проблеми зайнятості, яка проявляється у здатності малого та середнього бізнесу створювати нові робочі місця та поглинати надлишки робочої сили. Це особливо стосується сучасного стану в Україні. Адже в той час, коли у великих компаніях скорочуються робочі місця, малі компанії створюють нові робочі місця.

Основними характеристиками малих підприємств є: орієнтація на ринок та вільну торгівлю, переважне використання децентралізованих джерел фінансування, висока організаційна та функціональна гнучкість та мобільність, загальна простота організації та управління. Однак невеликий розмір бізнесу не означає реальних переваг малого бізнесу. Водночас є і негативні аспекти: обмеження капіталомістких завдань, більший вплив фінансових ризиків та менший соціальний захист працівників.

Динаміка загальних темпів зростання малого бізнесу у країні показує, що ця галузь швидко розвивається з 1991 року.

В умовах ринкової трансформації української економіки зростання підприємництва є основою економічного та соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя. З моменту здобуття Україною незалежності вітчизняне підприємництво поступово постало як окреме соціально-економічне явище. За останні майже 30 років умови ведення бізнесу в Україні суттєво змінились. Удосконалення законодавчої бази, поступовий вихід на світовий ринок, стабілізація державної економіки – все це впливає на діяльність українських та іноземних компаній, що працюють в Україні.

Аналізуючи основні бізнес-тенденції України за допомогою Державною служби статистики [1], бачимо як змінюється кількість ФОП (в табл. 1).

Наприкінці 2016 року президент України підписав зміни щодо роботи фізичних осіб-підприємців. З 1 січня 2017 року ФОПи мали сплачувати єдиний соціальний внесок – 704 гривні на місяць, навіть якщо не мали прибутку чи не вели підприємницької діяльності. Це спричинило масове закриття малих підприємств. На той час в Україні було закрито понад 300 тисяч ФОП, а відкрито – 50 тисяч, загальне падіння кількості становило 250 тисяч ФОП.

Впродовж наступного року, після цих змін з'являлось мало заохочених відкрити власну справ, але поступово кількість ФОПів збільшувалась, банки стали активніше кредитувати підприємців.

Згідно даних табл.1 на початок 2020 року кількість зареєстрованих фізичних осіб – підприємців в Україні становила 1885,9 тис. осіб, що на 107,3 тис. більше, ніж на початок 2019 року.

«Ці цифри свідчать про поживлення ділової активності на рівні мікробізнесу на спрощеній системі, і, відповідно, збільшення надходжень до бюджету від єдиного податку. Зі свого боку, податкова служба й надалі покращуватиме якість податкового сервісу, у тому числі й розширення переліку та якості електронних послуг», – зазначив Голова ДПС Сергій Верланов [2-4].

Зокрема, значно зросла кількість ФОП у спрощеній системі оподаткування. Порівняно з минулим роком кількість підприємців на спрощеній системі загалом зросла майже на 93,8 тис. осіб.

На 1 січня 2020 року зареєстровано 1,49 млн ФОП. При цьому 596 тисяч чоловік вибрали третю групу, що на 79 тисяч більше, ніж на 1 січня минулого року

Виділимо зміни, які повинні були вплинути на розвиток власного бізнесу наприкінці 2019 року. Так Законами України «Про внесення змін до Закону України від 20.09.2019 № 128-IX «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг» та від 20.09.2019 № 129-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг» було запроваджено низку новацій у сфері застосування реєстраторів розрахункових операцій (РРО).

У зв'язку з мировою пандемією COVID-19, Законом України від 17 березня 2020 року № 533-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби» було перенесено терміни набуття чинності відповідними нормами Закону № 128-IX і Закону № 129-IX, зокрема:

1. З 1 жовтня 2020 року до 1 січня 2021 року РРО не застосовуватимуться ФОП – платниками єдиного податку другої-четвертої груп, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1 млн. грн., крім тих, які здійснюють реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту і реалізацію лікарських засобів та виробів медичного призначення.

Таблиця 1 – Кількість підприємств у 2012-2020 р.р

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності суб'єктів	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р. (початок)
фізичні особи-підприємці, тис.	1235,2	1328,4	1591,2	1630,9	1559,2	1466,8	1483,7	1778,6	1885,9

2. З 1 січня 2021 року запроваджується механізм «КЕШБЕК». Передбачається впровадження процедури компенсації споживачу коштів, сплачених за придбаний товар (послугу), якщо такому споживачу було надано розрахунковий документ, інформація щодо якого відсутня в базах даних ДПС. Тобто, споживач, який здійснив покупку та отримав чек, має можливість перевірити його. Якщо він не фіскалізований – подати скаргу та повернути 100 % вартості придбаних товарів (після запуску кешбеку).

3. З 1 січня 2021 року по 1 квітня 2021 року РРО буде обов'язковим для застосування ФОП – платниками єдиного податку, що здійснюють:

- реалізацію товарів (надання послуг) через мережу Інтернет;
- реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту;
- реалізацію лікарських засобів, виробів медичного призначення та надання платних послуг у сфері охорони здоров'я;
- реалізацію ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння;
- роздрібну торгівлю вживаними товарами в магазинах (група 47.79 КВЕД);
- діяльність ресторанів, кафе, ресторанів швидкого обслуговування;
- діяльність туристичних агентств, туристичних операторів;
- діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення (група 55.10 КВЕД).

4. З 1 квітня 2021 року зобов'язані будуть використовувати РРО всі ФОП – платники єдиного податку, крім платників єдиного податку першої групи та ті підприємці, які застосовують виключно безготівкові розрахунки (тобто отримуватимуть кошти виключно на свій поточний рахунок шляхом або перерахування їх покупцями з їхніх поточних рахунків без застосування платіжних карток, або внесення покупцями коштів в касу банків для зарахування на поточний рахунок продавців). При цьому, суб'єкти господарювання, які здійснюють розрахункові операції в готівковій та/або в безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, а також операції з приймання готівки для подальшого її переказу – зобов'язані застосовувати РРО.

Нас ще очікує стати свідками наслідків обов'язкового застосування РРО у малому бізнесі. На

нашу думку ще мала обізнаність підприємців у механізмі введення і застосування РРО у своїй діяльності призведе до нової хвилі скорочення кількості ФОПів.

Але потрібно зазначити і явно позитивні зміни у подальшому розвитку власного бізнесу в Україні. Так 17 червня 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про внесення змін до Порядку надання державної підтримки мікропідприємництва та малого підприємництва». Згідно відповідного рішення:

- пом'якшуються вимоги до обов'язкової прибутковості діючого бізнесу в попередньому податковому періоді;
- знімаються обмеження щодо напрямків використання коштів, отриманих суб'єктами підприємництва для фінансування оборотного капіталу;
- знімаються обмеження щодо максимальної суми кредиту в рамках Програми, залишивши обмеження лише по розміру держдопомоги;
- змінюється формула розрахунку базової процентної ставки у відповідності з рівнем операційних витрат банків, що дозволяє їм забезпечувати виконання програми «Доступні кредити «5-7-9%»».

Важливо, мікро- та малий бізнес зможе звернутися за отриманням кредитів за новими правилами одразу після внесення Радою Фонду розвитку підприємництва відповідних змін до Програми «Доступні кредити 5-7-9» та оновлення угод з уповноваженими банками.

Як вже було зазначено зараз загальна кількість індивідуальних підприємців становить 1,885 мільйона, але не всі з них працюють за спрощеною системою оподаткування. Деякі фізичні особи-підприємці платять податки за загальною системою, тобто розраховують прибуток і сплачують корпоративний прибутковий податок (18% від прибутку).

Аналіз ситуації щодо малого бізнесу в Україні та її регіонах виявив проблемні напрямки:

- відсутність ефективного механізму реалізації державної політики;
- неймовірно високе податкове навантаження;
- низькі ставки в процесі реформування нерухомості;
- відсутність нормативної підтримки малого бізнесу;
- недосконалість системи бухгалтерського обліку та статистичної звітності малого бізнесу, обмеженість інформаційно-консультаційної підтримки,

недосконалість системи навчання та перепідготовка кадрів для підприємницької діяльності.

Незважаючи на бар'єри, які існують на шляху відкриття власної справи, зазначимо, що є переваги, які переконують людей займатися підприємницькою діяльністю.

Ділове середовище в нашій країні нестабільне, тому потрібно адаптуватися до інновацій та приймати зважені, але швидкі рішення. Бізнес постійно змінюється, оновлюється, нові закони та нормативні акти змінюють правила гри. Також сучасний підприємець не знає, що його чекає у майбутньому та як ці зміни вплинуть на його діяльність. Але ці зміни стимулюють мати гнучкий бізнес, який у будь-який момент бути приносити прибуток.

Наприклад, коли настали карантинні заходи в Україні багато малого бізнесу закрилося, бо не змогли організувати свою діяльність по новим правилам. Але є ті, хто заробив набагато більше, ніж у звичайний час, завдяки використанню інтернет-ресурсів у своїй діяльності (відкриття інтернет-магазинів, підключення інтернет-еквайрингу) та налаштування роботи з доставкою свого товару.

У світі майже немає місця, де малий бізнес міг би працювати без продуктів та послуг. Він мобільний, реагує на зміни та вимоги ринку, характеризується високою ефективністю інвестицій та прибутковістю. Тому важливо створити оптимальні умови для відкриття бізнесу в країні, в рамках якого кожен бізнесмен може досягти своїх комерційних цілей. Це принесе користь громаді з точки зору зменшення безробіття, створення нових робочих місць, зменшення соціальної напруженості та поліпшення суспільного добробуту.

Експерти радять людям вибирати найбільш відому їм сферу діяльності, тобто улюблена справа може стати стимулом для створення компанії. У тут існують два початкові правила:

- по-перше, потрібно проаналізувати актуальність нової бізнес-ідеї у власному регіоні, тобто провести дослідження ринку та виявити, де малий бізнес може задовольнити потреби споживачів та успішно працювати на конкурентному ринку. Важливим кроком є встановлення цілей, які допоможуть сформулювати складну стратегію та конкурентні переваги. Загалом, необхідно створити бізнес-план, що включає загальну інформацію про товар (послугу) та економічні основи.

- по-друге, не всі види бізнесу вимагають великих вкладень, особливо якщо це мікропідприємство і працівників немає (при цьому не потрібно буде платити за людей, оренду офісу тощо). Якщо вдасться розробити креативний бізнес-план, то можна подати заявку на участь у конкурсі та отримати грант від місцевого самоврядування, громадської організації. Можна знайти та залучити інвестора, який підтримує цю ідею, беручи участь в індивідуальних тренінгах, семінарах, лекціях та курсах оновлення.

Популярний засіб у сучасних умовах для пошуку ідей для власного бізнесу і, власне, визначення незадоволеного попиту – це Інтернет, де є матеріали у

вигляді статей, розміщених на веб-сайтах. Незважаючи на можливість отримання великої кількості корисної інформації про підприємництво у багатьох сферах завдяки сучасним умовам розвитку ІТ-технологій, можна виділити один суттєвий недолік: цей варіант пошуку інформації в реальності не задовольняє наявний попит: кількість та частота відкриття запитів «власний бізнес» та «види малого бізнесу» суттєво перевищує швидкість написання відповідних статей.

Отже, такі статті часто повторюються по суті і справді інноваційних ідей (умовно новий ринок, відкриття чогось нового і унікального), які допомогли б підприємцю зробити перші кроки там не знайдеш. Ми не заперечуємо корисність більшості статей в Інтернеті для ідей щодо відкриття власного бізнесу, однак, ймовірність відкриття бізнесу, про який ніхто більше не чув на основі такої інформації, дуже низька.

Сьогодні тенденції для початку малого бізнесу такі:

- відкриття інтернет-магазину. Практично кожен зробив покупку в Інтернеті хоча б раз у житті, і кількість клієнтів в Інтернеті зростає із кожним роком. Переваги – порівняно невеликі інвестиції та швидка окупність. Спеціальні навички: володіння електронними маркетинговими інструментами [5];

- організація доставки їжі. Дуже популярний напрямок завдяки карантинним заходам: багато співробітників працювали дома, або у офісах та не мали змоги поїсти в улюбленому ресторані на карантині. Доставка їжі стала неймовірно популярною та принесла значний дохід своїм засновникам. На сьогодні більшість працівників продовжують працювати з дому, наприклад ІТ сфера, та продовжують замовляти їжу онлайн;

- франчайзинговий бізнес. Як відомо, франшиза пропонує власнику бізнесу ряд переваг, наприклад, швидкий старт, не потрібно перевіряти бізнес-модель, перевірена методи організації роботи та участі клієнтів. Іншими словами, чим менший ризик того, що проект не буде прибутковим, тим швидший термін окупності;

- навчальні курси. Потреба в них постійна зростає, попит на вивчення мови та покращення своїх інтелектуальних або бізнес-навичок збільшується. Сьогодні стає модним займатися додатковими курсами. На момент карантину дуже не вистачало онлайн курсів і цей вид діяльності досі не повністю заповнений.

Сьогодні відкривають ФОП не тільки для реалізації послуг, а і для праці головою. Найпопулярніший КВЕД у 2020 році – ІТ-індустрія. Це найбільш прибуткова індустрія на сьогодні. Кожен школяр хоче розробляти програми та працювати над ними. Але є шанс працювати на когось, а не займатися фрілансом. Бо ФОП це один із способів обійти великі податки для юридичних осіб.

На разі існує багато технологій, для того щоб стати підприємцем в один клік. Наприклад, додаток «Дія» пропонує відкриття ФОП за 10 хвилин не виходячи з будинку [6]. При реєстрації можна

вибрати загальну чи спрощену систему оподаткування та подати заяву на реєстрацію платником податку на додану вартість (ПДВ). На сьогодні – це найшвидша реєстрація ФОП.

Однак, порівняно з розвиненими країнами, українське підприємництво є недостатнім і потребує значного вдосконалення. Потенціал підприємництва не може бути повною мірою реалізований в Україні через несприятливе економічне та правове середовище для ведення бізнесу.

З одного боку, державне регулювання підприємництва є надто складним, що вимагає дерегуляційних заходів для досягнення європейських стандартів. З іншого боку, діяльність значного шару бізнес-одиниць характеризується низькою соціальною відповідальністю. За межами країни часто трапляються випадки ухилення від сплати податків, непосильних операцій та депривації капіталу.

Кваліфікаційний рівень підприємців в Україні низький, що ускладнює перспективи їх інноваційного розвитку. Відсутність спеціальних знань у галузі комерційного навчання та неефективне управління знижують конкурентоспроможність економіки та погіршують якість її працівників.

Висновки. Малий бізнес відіграє важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки. Економічний та соціальний розвиток України використовується для забезпечення ефективного функціонування малого бізнесу та створення оптимальних умов для їх розвитку. Тому підтримка цього сектору повинна стати пріоритетним для уряду, забезпечуючи перехід до економіки на якісно новому рівні.

Однією з головних перешкод для розвитку підприємництва все ще залишається відсутність у підприємців коштів для розвитку власного бізнесу та високі процентні ставки за банківськими позиками. Регіональні програми підтримки малого бізнесу не були ефективними. Інфраструктура, яка характеризується нерівномірним розташуванням і функції якої обмежуються обслуговуванням підприємницької діяльності, не відповідає сучасним вимогам. Необхідно збільшити участь громадськості у прийнятті управлінських рішень щодо поліпшення ділового середовища. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні вимагає цілеспрямованої державної політики.

Отже, проаналізувавши основні тенденції

розвитку малого бізнесу можна визначити найбільш пріоритетні напрямки стимулювання та вдосконалення ділового потенціалу в Україні:

- забезпечення стабільної системи оподаткування;
- стимулювання інвестицій та інновацій в економічний сектор;
- зменшення надмірних штрафних санкцій;
- розвиток державної підтримки підприємництва, створення потужного законодавчої бази;
- підвищення соціального забезпечення компаній;
- запровадження нових можливостей для кредитування та фінансування малого бізнесу.

Стимулювання збільшення малого бізнесу сприятиме зростанню економіки країни в цілому. Зокрема, надходження сплати податків від підприємницької діяльності ФОПів зміцнює фінансово-економічний потенціал України.

Список літератури

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Державна податкова служба України <https://www.tax.gov.ua>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20#Text>.
4. <https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/430617.html>
5. Літвиненко О.О., Літвиненко М.В. Реалізація підприємницького потенціалу шляхом спроби створення першого власного бізнесу Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2018. № 48(1324). С. 53-59.
6. Державні послуги онлайн <https://diia.gov.ua/services/revestraciya-fop>

References (transliterated)

1. Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny` <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Derzhavna podatkovna sluzhba Ukrayiny` <https://www.tax.gov.ua>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20#Text>.
4. <https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/430617.html>
5. Litvy`nenko O.O., Litvy`nenko M.V. Realizaciya pidpry`yemny`cz`kogo potencialu shlyaxom sproby` stvorenniya pershogo vlasnogo biznesu [Realization of entrepreneurial potential by trying to create your first business] *Visnyk Nacional`nogo texnichnogo universy`tetu «Xarkivs`ky`j politexnichny`j insty`tut» (ekonomichni nauky`)* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" coll. Science. ave.]. Kharkiv: NTU «XPI». 2018. no. 48(1324). pp. 53-59.
6. Derzhavni posludy` onlajn <https://diia.gov.ua/services/revestraciya-fop>

Надійшла(received) 03.11.2020

Відомості про авторів /Сведения об авторах / About the Authors

Літвиненко Марія Владиславна(Литвиненко Марія Владиславна, Litvinenko Marija Vladuclavna) – кандидат технічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економіки і маркетингу; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7422-8302>, e-mail: dozentt@gmail.com

Карпотова Катерина Володимирівна(Карпотова Катерина Владимировна, Karputova Katerina Vladimirovna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студент; м. Харків, Україна; e-mail: ek.karputova@gmail.com

Алфімцева Олена Ігорівна(Алфимцева Алена Игоревна, Alfimtseva Alena Igorevna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студент; м. Харків, Україна; e-mail: dozentt@gmail.com